

Літаратурная старонка (470)

Міра Лукша

Да Квадрата

— Калі ты сам сябе зранку не пахваліш, увесь дзень ходзіш як апляваны, — пачынае свой позні ранак Квадрат (імяны 4.01. і 21.09. с.ст.) Маратавіч, заснавальнік партыі бінцаў у мястэчку Якубінкі, сталіцы талерантнага выжывання.

— Ты памыўся блешш перад полуднем, пачысціў бы свой лыч, — з чуласцю гладзіць па Квадратавай шчаціністай булаве ягоная лагодная жонка Тэкля, якую, як сам кажа, забраў быў, цудам кажучы, з нейкага Пшэдпекля, каб зрабіць з яе матку двум сваім нашчадкам і спадкаемцам Амялу і Памялу, як іх назваў традыцыйна, па-славянску, і анёльскага ахоўніка сваіх паперыскаў, дроў ды печы радзіннай, не гаворачы ўжо пра пеставанне Квадратавага далікатнага цела.

Ціхмяная Тэкля падсоўвае Квадрату лустэрка, з якога выглядае на яго „тыповая злосная доўгая яцвяжская морда”.

— Яцвягі лобілі выпіць, і таму так доўга не маглі дабіць іх братнія плямёны, а і цяпер блукаюцца іхныя гены ў нашым тут старонні тутэйшым ды хамулаватым, дадаючы шляхетнасці ў рысах, — паасцяпялася Квадрату працятанае ў элітарным часопісе.

Падсоўвае Тэкля свайму Квадрату лёгкападвараныя стравы, над якімі ён западае ў маркотны одум. Сама гаспадыня тэпае ў агарод, прапалоць італьянскія вынаходствы каралевы Боны, якія яна ў свой час звалакла ў наша тут старонне, каб адкарміць вітамінамі больш еўрапейскімі дзікае племя, абжыраючае дагэтуль бацвіннем і сніткай. Тут вось гуркі, бракулы, гарбузы, салату ды іншае вырошчвае Тэкля для непазнакі, бо корміць свайго Квадрата толькі мясам. У ваколліцы кажуць іншаверцы, што Квадрат кожны ранак пажырае па цёпленькім дзіятку, вядома, іншаверным або і няхрышчаным, запівае

свежай кроўкай нявінных душачак. Але то ж лухта неталерантных і прымітыўных суседзяў! Мы ведаем з правяраных крыніц, што Квадрат спажыве з мусу курыныя, свіныя ды цялячыя целы, і вядома, душа яму крывавіць ад неабходнасці смерці нявінных братоў нашых меншых, але гэта ж жыццё — мы, людзі, таксама мусім есці... Ці ты паляк, ці ты беларус, ці амерыканец, ці гістарычны ліцьвін. Але, мусім тут сказаць з цэлай адказнасцю за слова: Квадрат гэта робіць з болей душы, а ўся яго самавітасць — адно ад бульбы з салам.

Пазбыўшыся кабеты з хаты, Квадрат распраўляе са сваім лёгкім сьняданкам і бярэцца за атрамонт. Пачынае правіць напісанае. Замяняе дзеясловы, дзеепрыметнікі, назоўнікі, прыметнікі ды ўсё іншае, перастаўляе парадак слоў у сказах, сямтам ставіць коскі, працяжнікі ды клічнікі, выкідае двукоссі (цытуючы з самога сябе) і кладзе лісток у стол, каб адлежаў свой наступны месяц...

— Тэкст — як добрае віно або выдатны сыр, — задаволена глядзіць Квадрат на свой класічны адбітак у лустры. — Добрая крылатая фраза, якую выкарыстаць у наступным творы. Толькі трэба абдумаць, на якой мове будзе лепш яна гучаць.

Ад брамкі, адбіваючыся ад сабак, з віскам пруща нейкія асобені. Зноў будуць неспакоіць дурнымі пытаньнямі!

— На гэты раз пастаўлю не яблычнае віно ім, — бурчыць Квадрат, — а з дурнап’яну. Танней будзе, і хутчэй іх паваліць.

Маладое віно з дурнап’яну (лацінская назва *шалепос блекотус*) падзейнічала так адмыслова, што ў газетах і часопісах паявіліся тэксты тадышніх наведвальнікаў Хаты Квадрата, з якіх відаць, што аўтары пілі ў гасцях у легендарнага волата слова і пачыну.

Сэрафін КОРЧАК-МІХАЛЕЎСКИ

Падляшскія рэкі

Не толькі Мухавец
не толькі Буг з Нарвай
а нат і з Бобрай
усе яны плывуць
на захад
каб французы ведалі
як спяваць вячэрняму
сонцу
каб і немцы не забылі
пра зубра мядзведзя
ды тура
каб лужычане і кашубы
памяталі
ды ўнукам перадалі
што над Супрасляй
ціха-дружна моляцца
манахі
што над Правай Лясной
канцэртуюць
анёлы
што сярод яўрэйскіх
Давідавых псальмаў
над Арлянкай
нарадзіўся
праваслаўны
бібліёграф

Міхась АНДРАСЮК

Бабулька

Даўно ахрышчана
і замукам даўно,
а дзеці ў свеце,
за дзяццмі і сэрца.
Што боскае
вярнула ўжо. Адно
сябе вярнуць у вырай астаецца.
А ноччу сніцца
белы-белы птах.
Крылом пачатку,
і пяром пачатку,
на схіле неба,
на мінаючых гадах,
душа развязвае цялесную
загадку.
Не адгадаць сябе
ў распусце дня,
святло фальшуе
і фальшуюць вочы.
І выпівае боль душа
да дна,
і цела аддае ў абдымкі ночы.

Міхась АНДРАСЮК

Кароткая гісторыя Партыі кучаравых

I. Зачацце

Паважаныя партыі, партыі, якія маюць амбіцыю валодаць светам, або прынамсі ладным гэтага свету кускам, пасяляюцца наогул у манументальных, грандыёзных гмах, найлепей у цэнтральным пункце горада, пры галоўнай вуліцы. Спаглядаючы з-за высокіх, прыямнелых вокнаў на шматлюдныя тратуары, партыйныя людзі наладжваюць штодзённы, зрокавы кантакт са сваімі выбаршчыкамі. З крокаў — шпаркіх або няскорых, з жэстаў, з позіркаў адчывтаюць патрэбы, адгадваюць спадзяванні, ацэньваюць удачы і няўдачы звычайнага чалавека. За магутнымі мурамі прымаюцца пастановы, якія вядуць аналімі натоўп у найлепшым напрамку. А потым партыйныя людзі апускаюцца ніжэй, у маленькія піўныя, залежна ад светапогляду — або да пана Зэнка, або пана Валодзі — дзе за куфлем піва разглядаюцца за сродкамі і кааліцыянтамі, заўжды неабходнымі для развіцця ўзяттай пастановы.

Каб эканоміць на лішняй хадзе між кабінетаў, дзе нараджаюцца слушныя ідэі, а піўнымі, дзе тыя ж ідэі з папяровага быту пераходзяць у цалкам рэальнае існаванне, Партыя кучаравых пасялілася там, дзе ў цёплы, бязветраны чэрвеньскі вечар упершыню пабачыла свет. Месца называецца „Бар у Алеся” і добра яно вядомае тым, хто мае жаданне заглянуць сюды, як і тым, хто шырокім колам стараецца абмінуць гэты храм нестандартнага спажывання часу.

Значыць — Партыя кучаравых нарадзілася. А зацацце адбылося цалкам звычайна і калі нехта спадзяецца паслухаць тут пра палавыя зносіны, пра дамска-мужчынскія гульні, словам — пра ўсё тое, што супярэчыць агульна прынятым хрысціянскім вартасцям — той адыдзе з нічым. Людзі падымаюцца з праху ў традыцыйны, усім зразумелы спосаб, а вось партыі выходзяць на свет іншымі, не заўжды параднымі ходамі.

Сядзелі мы „У Алеся” — Тадзік Навіцкі, Валя Курпатва і я. Чэрвеньскі адвечорак, цёплы і бязветраны, наліваў нам у парожні куфлі шаўкавістую радасць жыцця, перамешаную з задуменнасцю над яго непаўторнасцю і нядоўгатрываласцю. І нам хацелася зрабіць штосьці добрае і вялікае, што будзе між людзьмі нават тады, калі чэрвеньскі вечар пераўвасобицца ў кастрычніцкую слоту, напухне холадам і парывістым ветрам.

Словам — хацелася ўдасканаліць і выратаваць свет.

Праўда, на добры пачатак маглі б кінуць залатоўку або і дзве ўтаптанай у тра-

туар, выхудзелей румынцы. Маглі б дапамагчы пераправіцца на другі бок вуліцы згорбленай старушцы, калі стаіць і бяспільным зрокам углядаецца ў бясконцую чаргу машын. Маглі б таксама падняць з тратуара дзядзьку Антося, п’янага як шавецкі панядзеляк, калі ляжыць там ніц, званітаваўшы пад сябе ўсё, што ў Алесевым бары найлепшае. Маглі б прынамсі выцягнуць яго з непрыстойнай мазі. Маглі б. Аднак усе тыя добрыя ўчынкi — па сутнасці — кароткачасовыя, ды іх уплыў на вобраз свету не мае вялікага значэння. Румынка, атрымаўшы дапамогу, заўтра з’явіцца з кучкай малалетніх дзетак; старушкі будуць кльпаць з тратуара на тратуар, быццам бы тое кльпанне аказалася апошняй мэтай іхняга жыцця. А Антося? А дзядзька Антося будзе ляжаць тут і заўтра, і паслязаўтра, а калі месца апарожніцца — значыць — сціпляя дзяржаўная пенсія пацярапа паражэнне ў канфрантацыі з дашчэнтна прыватным, узбуялым апетытам гэтага ж дзядзькі.

А нам хацелася перайначыць свет з далёкім разлікам.

— Адзінка свет не перайначыць, — Тадзік ікнуў у парожні куфаль.

— Адзінка абсалютны нуль, — праўду, прыдбаную ў школьных гадах, падкінула Валя.

Гэтыя праўды добра ўсім вядомыя, як і вядомы факт, што канчаткова яны абанкруціліся і выратаваць свет не ў сіле. Новы час патрабуе новых ідэі і я, паглыбіўшыся ў ёмістыя кішэні мазгавое матэрыі, стараўся тыя ж ідэі адшукаць, ахвяраваць іх свету і сябранам. Аднак новае нараджаецца памаленьку і не бязбольна.

Даводзілася клікаць на дапамогу Алесеву барменку — раз, другі і трэці — аж мазгі, сям-так прылашчаныя і памякчэлыя, прамовілі чалавечым голасам:

— Трэба нам заснаваць партыю.

— Нам трэба незалежную партыю, — удасканаліла думку Валя.

— Не правую, і не левую, — рассудзіў Тадзік.

— Нам трэба партыю кучаравых, — сказаў я, спаглядаючы на залаты куфаль Алесевай памочніцы. — Хаця б вось, такіх.

На ружовай сурвэце паспелі мы яшчэ напісаць кароткую аб’яву: „Сёння пачала дзейнічаць Партыя кучаравых. Сядзіба — тут. Чакаем спонсараў, членаў і сімпатыхаў. Подпіс. Тэлефон”. Сурвэту павесілі ў добра відочным месцы і з-за недахопу фінансавых сродкаў падаліся ў рээміграцыю. Сказаўшы больш зразумела — сьшлі дамоў.

(працяг будзе)

Ірэна КУЛК

* * *

Магія сноў
прападае
на возеры
турбот
Крывадушнасць
родзіцца
на судне
аздоб
Ты
плывеш
у расчараванні
блакіту...

Іаланта КАБЗАР

* * *

Ужо не я
Птах з прастрэленым сэрцам
Ці ж не дзіўна
Што крывавіць блакітам
Проста ў неба
Бо ты ж яшчэ хацеў бы
Прыласкаць
Той колер бяздомны
Глядзіш у мяне
Праз мяне
Наскрозь
Без мяне праходзіш
Без слова
Ужо не ты
Пранікляя блакітам хустка